

населення до ринку, розширенню доступу до фінансування суб'єктів господарювання реального сектора економіки, зокрема проектів щодо відновлюваних джерел енергії та підвищення енергоефективності [1, 2].

У 2020 році ЄБРР інвестував 800 млн євро у 68 приватних бізнесів та 32 муніципальні проекти. У державному секторі станом на 01.11.2021 на стадії реалізації знаходиться 8 проектів загальним обсягом 1,7 млрд євро, для реалізації яких кредити ЄБРР залучено державою або під державні гарантії [1, 2].

Станом на початок травня 2022 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 16,5 млрд євро в рамках 510 проектів. На стадії реалізації знаходиться 9 спільних з ЄБРР проектів загальним обсягом позик 1 764,0 млн євро. Обсяг використання коштів позик ЄБРР за цими проектами станом на 30 квітня 2022 року – 600,67 млн євро (34,1 % загальної суми позик) [3].

У зв'язку зі збройним вторгненням російської федерації в Україну Рада директорів ЄБРР у березні 2022 року ухвалила рішення про початковий "пакет заходів для стійкості" у розмірі 2 млрд євро, що передбачає фінансування заходів для допомоги громадянам, компаніям і країнам, які зазнали впливу війни Росії проти України. Кошти нового проекту підтримки буде спрямовано на фінансування вже започаткованих або нових проектів, а також для підтримки ліквідності таких підприємств, як Укрзалізниця, Укренерго, Нафтогаз та інших [2].

Європейський банк реконструкції та розвитку є важливим інвестором, який за період співпраці з Україною профінансував реалізацію більш ніж 400 проектів на загальну суму понад 14 млрд євро [1].

Співпраця України з ЄБРР набуває особливої актуальності в умовах війни Росії проти України та необхідності отримання значної суми коштів на відновлення, модернізацію та реконструкцію об'єктів інфраструктури, енергетичного комплексу, розвиток малого і середнього бізнесу, впровадження новітніх екологічних та ресурсозберігаючих технологій.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <https://www.ebrd.com/ru/home.html>
2. Міністерство фінансів України: Європейський банк реконструкції та розвитку. URL: <http://surl.li/cgzhb>.
3. Національний банк України: Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>
4. Хімії Б. І. Європейський банк реконструкції та розвитку: співпраця з Україною. *Бізнес Інформ*. 2019. №10. С. 64–69. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-64-69>

Артеменко В. В., Миненко О. О., здобувачі вищої освіти гр. ФК-191
Науковий керівник – **Парубець О. М.**, д.е.н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка», місто Чернігів, Україна.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Мінливість соціально-економічних факторів на просторах національної та світової економіки створюють нові виклики для багатьох держав. В умовах масштабних кризових явищ, таких як пандемія COVID-19, військова агресія, інфляційні процеси тощо, створюються умови для зростання соціальної напруги, зниження рівня життя населення, поглиблюються соціально-економічні диспропорції розвитку територіальних громад. Враховуючи всі складнощі Україна має підтримувати соціальний порядок та добробут власних громадян. Саме тому тема присвячена дослідженню фінансового забезпечення сфери соціального захисту населення є своєчасною і актуальною.

Сфера соціального захисту в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, зокрема це Конституція України, Закони України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах», «Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб» тощо.

У статті 46 Конституції України зазначено, що громадяни мають право на соціальний захист, це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1].

Видатки на соціальне забезпечення і соціальний захист здійснюються з державного і місцевих бюджетів. В умовах зниження надходжень до дохідної частини бюджетів і зростання видатків, фінансування програм соціального захисту населення стає проблематичним. Обсяг фінансування соціального захисту населення залежить від дієвості соціальної політики держави, встановлення розмірів мінімальної заробітної плати, мінімального прожиткового мінімуму, мінімальної пенсії. Поряд з бюджетними використовуються позабюджетні джерела фінансування, які включають кошти цільових позабюджетних фондів; кошти суб'єктів господарювання, громадських об'єднань; інвестиції; кредитну, благодійну допомогу тощо.

На сайті Міністерства соціальної політики зазначено перелік державних соціальних стандартів і гарантій на 2021-2022 рр. під якими розуміються встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій. Зазначені, стандарти і гарантії встановлюються і затверджуються в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України за участю і за погодженням з іншими суб'єктами соціального партнерства [2].

Стосовно фінансового забезпечення сфери соціального захисту населення в економічній літературі не має єдиного визначення цього поняття. На думку Кропивницького М. О. фінансування соціального захисту населення це управлінська діяльність органів державної влади спрямована на формування, перерозподіл, та використання фінансових ресурсів на основах діючого законодавства, а також планового, цільового, безповоротного та безвідплатного надання коштів, для забезпечення виконання соціальних функцій держави [3].

Стеценко Т.О. зазначає, що поняття "фінансове забезпечення соціального захисту населення" можна використовувати залежно від мети та змісту дослідження. В першому випадку воно передбачає сукупність цільових грошових фондів кошти яких призначені для задоволення суспільних потреб соціального захисту населення. В другому відображає комплекс фінансових планів соціального захисту населення, з чітким визначенням джерел та обсягів коштів. Також автор зазначає, що фінансове забезпечення соціального захисту населення це діяльність держави та інших юридичних осіб спрямована на вирішення фінансових питань, пов'язаних з наданням соціальних послуг населенню, що належать до сфери соціального страхування та соціального забезпечення [4].

Насібова О. В. вважає, що фінансове забезпечення соціального захисту населення має багатоканальну структуру і здійснюється шляхом перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на основі соціальної солідарності [5].

На фінансування системи соціального захисту населення впливає ряд факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Основними серед яких є: зростання рівня безробіття, дефіцит коштів державного і місцевого бюджетів, фондів соціального страхування; погіршення життєвого рівня населення; зростання інфляційних процесів,

загального рівня цін; недосконалість нормативно-правової бази соціального захисту; повільний розвиток системи соціального захисту населення, відставання від міжнародних вимог; неефективне або нецільове використання виділених бюджетних коштів соціальними установами; відсутність системності у встановленні соціальних гарантій.

Реформування системи фінансування соціального захисту населення передбачає необхідність розширення сфери застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у системі соціального захисту населення, підвищення якості та розширення видів та форм соціальних послуг, покращення адресності надання соціальної допомоги, наближення вітчизняних стандартів соціального захисту у відповідності до міжнародних вимог, забезпечення однакового рівня доступу населення до соціальних послуг [6].

Реалізація євроінтеграційних намірів України потребує приведення системи фінансування соціального захисту населення до міжнародних вимог і врахування позитивного досвіду країн-членів ЄС в національній практиці.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>
3. Кропивницький М. О. Про принципи фінансування соціального забезпечення в Україні. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1/2(29/30)2016.
4. Стеценко Т.О. Фінансові аспекти забезпечення соціального захисту населення в умовах суспільної трансформації. Формування ринкових відносин в Україні. 2008. № 1 (80). С. 130—136.
5. Насібова О. В. Теоретичні аспекти фінансового забезпечення соціального захисту населення. Харківський інститут фінансів КНТЕУ. Економічна наука. Економіка та держава №8/2019. С. 35-40.
6. Парубець О. М., Сугоняко Д. О. Концепція розвитку системи соціального захисту населення в умовах інформатизації економіки та суспільства. Підприємництво та інновації, 2019. - № 10. - С. 129-135.

Лєпа Я. С., здобувачка вищої освіти гр. ФК-201
Науковий керівник – **Парубець О. М.**, д. е. н., професор
Національний університет «Чернігівська політехніка»

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Ринок цінних паперів є складовою частиною фінансового ринку України. Серед головних завдань його функціонування можна виділити акумуляцію і перерозподіл фінансових ресурсів між учасниками зазначеного ринку та створення умов для прискорення переведення заощаджень фізичних і юридичних осіб в інвестиції, які необхідні для переведення національної економіки на інноваційно-інвестиційну модель розвитку.

На думку авторів роботи [1, с. 294] в сучасних умовах ринок цінних паперів України можна вважати таким, що розвивається, але дещо відстає за рівнем розвитку від аналогічних сегментів фінансової системи економічно розвинених країн світу. Також автори зазначають, що успішно функціонуючий ринок цінних паперів дає можливість мобілізації вільних грошових коштів фізичних та юридичних осіб та їх спрямування в найбільш перспективні галузі, завдяки чому з'являється можливість вирішення соціально-економічних проблем, та збільшення ресурсної бази підприємств.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку щорічно публікує звіт про діяльність ринку цінних паперів у відповідності до вимог діючого законодавства [2]. Зупинимося на аналізі основних показників діяльності ринку цінних паперів у 2019-2020 рр. Результати аналізу зведемо в таблицю 1.

Як видно з наведених у таблиці 1 даних діяльність ринку цінних паперів в останні три роки не була стабільною і залежала від багатьох факторів. Особливий вплив на стан